

Пилип Орлик і Швеція в історії України

Ольга ВАСИЛЬЄВА,
слухачка 2 курсу
Дипломатичної академії
України при МЗС

Напередодні Дня Незалежності України замислюєшся над історичною долею нашої держави, у формуванні якої значну роль відіграли видатні особистості та країни. Однією з них є Швеція, а непересічною постаттю – Пилип Орлик, гетьман України в часи випробувань XVIII століття.

Після поразки в Полтавській битві 1709 р. Пилип Орлик залишив Україну разом із гетьманом Іваном Мазепою, оскільки був при ньому генеральним писарем. По смерті І. Мазепа його обирають гетьманом. У день виборів, 5 квітня 1710 р., Орлик оприлюднює державну Конституцію під назвою «Пакти і Конституція прав і вольностей Війська Запорозького», унікальний документ, що вважається однією з перших у світі демократичних конституцій. Згідно з ним права всіх верств населення Укра-

їни визнавалися рівними, главою держави признавався гетьман, однак його влада обмежувалася Генеральною старшинською радою.

Конституція проголосувала незалежність України від Польщі та Росії. Документ одразу визнали Швеція і Туреччина. Сучасні вчені та політики вважають, що конституція Пилипа Орлика на 80 років випередила ідеї Французької революції.

Гетьман намагався повернути увагу європейських держав до України й таким чином зробити українське питання частиною загальноєвропейської політики першої половини XVIII століття.

Цікаво, що патріот України Пилип Орлик походив із чеського баронського роду, одна з гілок якого в XV ст. (під час гуситських воєн) перебралася до Польщі, а згодом осіла в Західній Білорусі.

Прагнути визволення

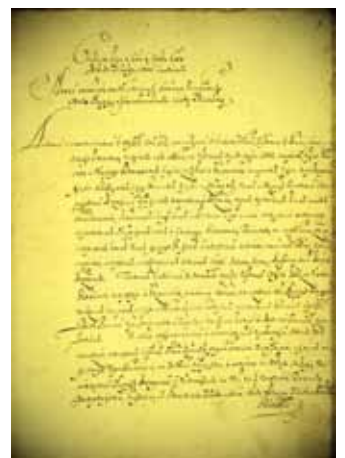

України, гетьман вів переговори з Туреччиною, Швецією і кримським ханом про війну з Московською державою та до кінця життя так і не повернувся з еміграції.

У 1716-1719 рр. на запрошення короля Швеції Карла XII Орлик проживав у м. Крістіанстад. Нині у шведських архівних і музейних установах зберігаються реліквії, пов'язані з його діяльністю. Найважливіші з них – булава, що знаходиться в Кунсткамері Лінчепинської бібліотеки, та єдина відома оригінальна копія конституції – у Національному архіві Швеції.

Пам'ятки нашої спільної історії дбайливо зберігаються у шведських державних архівах і музеях. Українська громадськість змогла побачити багато з них під час виставки реліквій козацької доби «Україна – Швеція: перехрестя історії» в Києві, що тривала з 1 жовтня 2008 р. до 25 березня 2009 р. в Національному музеї історії України.

Король Карл XVI Густав, королева Сільвія, а також Міністр закордонних справ Швеції К. Більдт взяли участь у її урочистому відкритті. Шістьма державними установами Швеції було надано на виставку 47 експонатів, зокрема козацькі прапори, листування гетьманів України зі шведськими королями, булаву Пилипа Орлика, військові карти і плани,

мистецькі картини та гравюри.

У квітні 2010 р. цю виставку побачили в Українському музеї Нью-Йорка в США.

У червні 2011 р. в Крістіанстаді було урочисто відкрито пам'ятник визначному гетьманові. Подію приурочили до 300-річчя конституції Орлика та 15-ї річниці Конституції України.

На будинку, де мешкав гетьман, було встановлено меморіальну дошку. Відкриття пам'ятника і дошки ініціювало Посольство України у Швеції. Таким був подарунок нашої держави шведському місту.

Оскільки Швеція дбайливо зберігає реліквії української історії, Україна відтворила частину шведської етнографічної

історії в невеличкому поселенні Зміївка Херсонської області. Король Швеції Карл XVI Густав і королева Сільвія відвідали Зміївку під час першого державного візиту шведських монархів до України восени 2008 р. та мали змогу переконатися в тому, що українці з належною повагою ставляться до цього унікального осередку шведської культури.

У цьому селі компактно проживає невеличка громада, члени якої є нащадками шведів, переселених з острова Дагьо (Естонія) за часів Катерини II. Деякі мешканці – переважно представники старшого покоління – досі говорять унікальним діалектом шведської мови, який більше ніде не зберігся. Селяни є також носіями старовинного шведського фоль-

клору – це передусім пісні та молитви.

Взаємний інтерес до культур народів України та Швеції обумовлюється глибоким історичним корінням відносин двох країн, адже перші відомості про контакти східних слов'ян із предками сучасних шведів датуються VIII-IX століттями. Саме тоді було налагоджено історичний шлях «із варяг у греки», який поєднав Скандинавію, Київську Русь і Візантію.

Київський князь Ярослав Мудрий був одружений із дочкою шведського короля Улафа – Інгігердою (Іриною), яка увійшла в європейську історію не лише як київська княгиня, а й як мати королев Франції та Норвегії. Дружиною одного з синів Володимира Мономаха, великого князя Мстислава, була донька шведського короля Инге Першого – Христина.

Активні контакти між Україною та Швецією відбувалися в період національно-визвольної боротьби українського народу 1648-1654 рр. під проводом Б. Хмельницького. Іншою важливою сторінкою нашої спільної історії став військовий союз гетьмана І. Мазепи та частини запорізького козацтва – поборників відтво-

прибув саме до Швеції. Уособлюючи європейськість України, він прагнув поєднати долю своєї батьківщини зі Швецією, вбачаючи в ній перспективного зовнішньополітичного партнера.

Чи є випадковістю те, що наші державні прапори мають однакові кольори, а шведські вболівальники під час Євро-2012 настільки припали до душі киянам, що вони встановили скульптурну композицію на їхню честь на Трухановому острові.

рення незалежності Української держави – зі шведським королем Карлом XII у 1708-1709 роках.

Після смерті І. Мазепи у вересні 1709 р. Карл XII уклав союз із П. Орликом і зобов'язався надавати допомогу Україні в боротьбі за її державність. Тому після невдалої спроби оволодіти Правобережною Україною в 1715 р. гетьман

В історії є багато закономірностей, які пояснюють ті чи інші кроки держав. З глибини віків прокладено мости в сьогодення: у 2008 р. Швеція разом із Польщею ініціювали «Східне партнерство», що повинно наблизити Україну до Європейської спільноти, до якої вона органічно належить із давніх давен.

